

Är tillgången till primärvård jämnt fördelad över Stockholms län?

Ett exempel på användning av typområden

Introduktion

Ofta redovisas samhällsinformation på regional eller kommunal nivå, vilket är rimligt eftersom det är där de flesta beslut fattas. Men det är inte alltid som redovisningen blir rättvis eftersom många kommuner, framför allt de större, inte är heterogena vad gäller demografisk eller socioekonomisk struktur, variationen inom en kommun kan vara stor. Att redovisa data efter mindre områden med likartad demografi och socioekonomi är ett sätt att delvis komma förbli problemet. I Stockholms läns landsting har man en längre tid använt den s.k. Stockholmsmosaiken som delar in länets basområden (ungefär DeSO-områden) efter demografi, socioekonomi och boende i elva områdestyper.

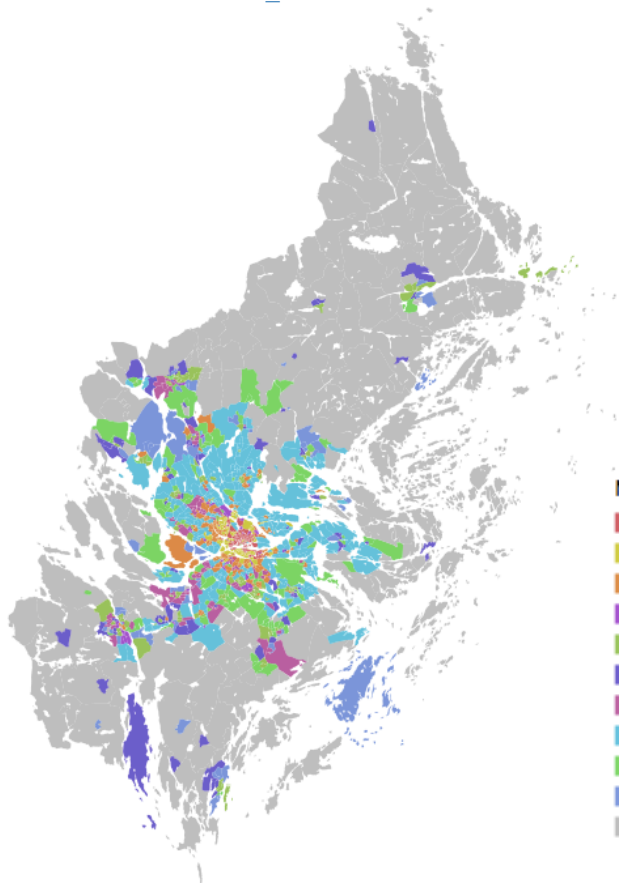
Indelningen har bl.a. använts för uppföljning av vårdkonsumtion och till att hitta områden där man bör satsa extra på förebyggande hälsoarbete. DeSO-områden borde också kunna grupperas eller ”typas” på liknande sätt och ge möjligheter till förbättrade samhällsanalyser genom att jämföra typområden istället för kommuner eller regioner. Kanske som alternativ till eller i kombination med mer spatiala metoder som nätverk, izokroner, buffring och liknande.

I det här exemplet undersöks primärvårdens lokalisering i Stockholms län både efter Mosaic- och DeSO-område. De sistnämnda är, när detta skrivs, enbart grupperade utifrån graden av befolkningskoncentrationen och lokalisering i kommunens centralort. Oavsett boendeort ska medborgarna ha ungefär samma närhet till primärvården. Den bör vara jämt utspridd med hänsyn tagen till variationen i befolkningstäthet och demografisk struktur inom länet. Notera att vissa verksamheter kan ligga väldigt nära varandra, vilket kan påverka resultatet.

De två första bilderna visar utbredningen av Mosaic- resp. DeSO-områdena och var primärvården är lokaliserad i relation till dem. Därefter redovisas antalet vårdcentraler i relation till befolkningen i resp. typområde.

Källor: Stockholms läns landsting (Mosaicområden och vårdcentraler mars 2017), SCB (DeSO-områden och befolkning 2016), Lantmäteriet (översiktskartan).

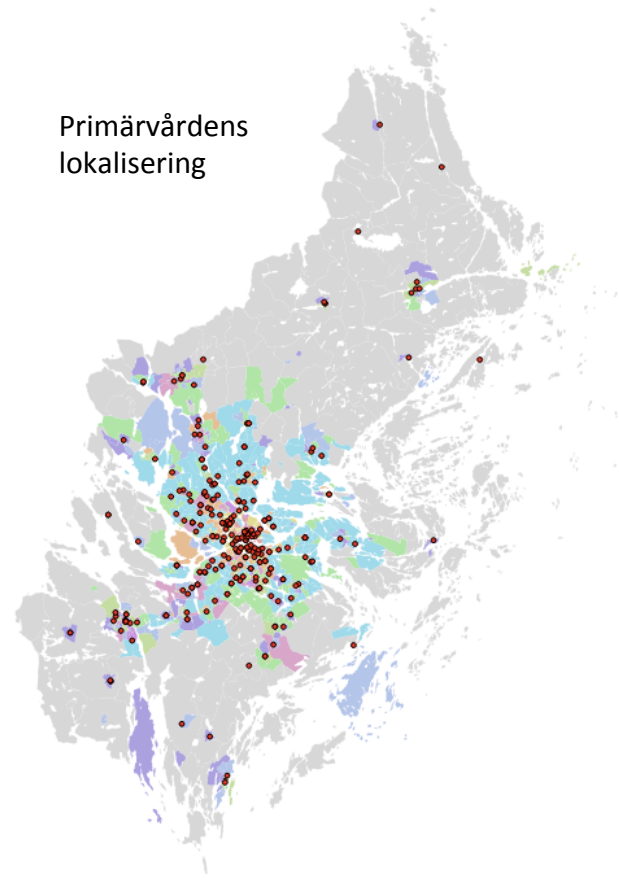
Mosaicområden

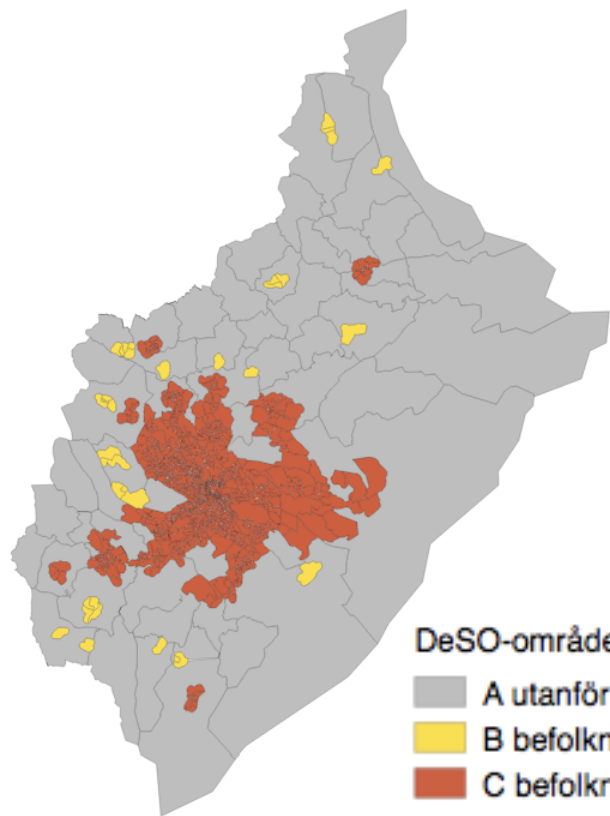
Mosaicområden

- A1 Mer Bemedlade Innerstadsområden
- A2 Innerstadsområden
- B Blandad närförort
- C Unga i Närförort
- D Äldre i Närförort
- E Mindre bemedlade förortslägenheter
- F Multikulturell förort
- G1 Mer Bemedlade Villor i närförort
- G2 Villor i förort
- H1 Småhus i förort & Småsamhällen
- JKL Landsbygd & Skärgård

Primärvårdens lokalisering

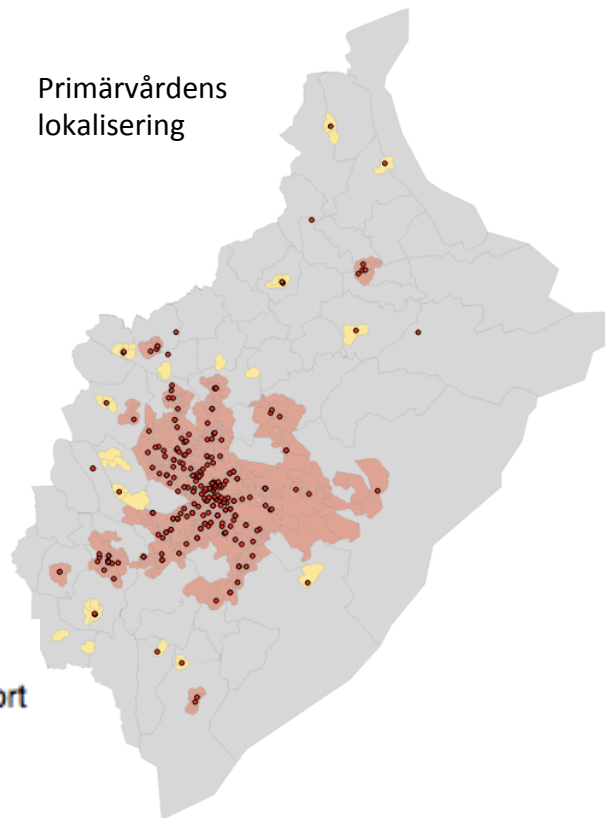
DeSO-områden

DeSO-områden

- A utanför befolkningskoncentration och centralort
- B befolkningskoncentration utanför centralort
- C befolkningskoncentration i centralort

Primärvårdens lokalisering

Antal vårdcentraler per 100000 inv efter Mosaic- resp. DeSO-område

Antal vårdcentraler per 100000 inv efter mosaicgrupp

Mer Bemedlade Innerstadsområden	12,4
Innerstadsområden	16,1
Blandad närförort	10,9
Unga i Närförort	5,5
Äldre i Närförort	24,6
Mindre bemedlade förortslägenheter	16,8
Multikulturell förort	13,9
Mer Bemedlade Villor i närförort	5,4
Villor i förort	3,8
Småhus i förort & Småsamhällen	6,6
Landsbygd & Skärgård	7,5
Länet	11,9

Antal vårdcentraler per 100000 inv efter DeSO-område

A till största delen utanför större befolkningskoncentrationer eller tätorter	7,9
B till största delen i en befolkningskoncentration eller tätort, men inte i kommunens centralort	26,6
C till största delen i kommunens centralort.	11,7
Länet	11,9

Gör man motsvarande beräkningar efter kommun (stadsdelar i Stockholm) har Ekerö kommun mest vårdcentraler (21,9) och Tyresö kommun minst (6,4) per 100000 inv.

Fortsättning?

Detta enkla exempel visar på skillnader i tillgång till primärvård i olika typområden.

Är den här metodiken intressant för samhällsanalyser? Jag tycker det och skulle gärna se ett fortsatt utvecklingsarbete där flera aktörer tillsammans kan hitta lämpliga parametrar för att gruppera DeSO-områden. Kanske demografi, socioekonomi och boende i kombination med topografi och mått på samhällsservice.

Återkoppla gärna